

Asia Logojen käyttö parodiassa

Hakija A

Annettu 14.1.2009

Tiivistelmä *Koska logot eivät olleet tekijänoikeuslain 1 §:ssä tarkoitettuja teoksia, lausuntopyynnössä tarkoitettun aineiston poistoon Internet-sivuilta ei ollut tekijänoikeuslaista johtuvaa velvollisuutta.*

LAUSUNTOPYYNTÖ

A (jäljempänä hakija) on pyytänyt tekijänoikeusneuvoston lausuntoa velvollisuudesta poistaa lausuntopyynnössä tarkoitettu aineisto Internet-sivuilta.

Selostus asiasta

Kesko Oyj (jäljempänä Kesko) on pyytänyt hakijaa poistamaan kotisivuiltaan Keskon mainoksia parodioivia aineistoja. Aineistoihin on upotettu Keskolle tavaramerkkeinä rekisteröityjä logoja. Sellaisinaan sivuilla näkyvät Keskon K-logo, K-citymarket -logo sekä muunneltuna K-Plussa -logo.

Hakija haluaisi tietää, ylittyvätkö siteeraus oikeuden ja loukkaavuuden rajat, kun kyse on hakijan näkemyksen mukaan harmittomasta satiirista, joka ei edes tapahdu kilpailevan yrityksen taholta eikä asiassa tavoitella taloudellista voittoa.

Vastine

Tekijänoikeusneuvosto on pyytänyt vastineen Keskolta.

Kesko toteaa vastineessaan, että Keskon K-kuviologon (punavihreä kuutio) on Keskolle suunnitellut graafinen suunnittelija B. K-logo on itsenäinen ja omaperäinen tekijänsä henkisen luomistyön tulos, joka ylittää tekijänoikeuslain teoskynnyksen. Keskolla on K-logoon kaikki tekijänoikeudet.

K-citymarket- ja K-Plussa-logot sisältävät Keskon K-logon. Samoin Plussa-logo ilman K-logoakin on itsenäinen ja omaperäinen, teoskynnyksen ylittävä teos.

Tekijänoikeuslain 2 §:n perusteella Keskolla on yksinoikeus määrätä kappaleiden valmistamisesta logoista ja niiden yleisön saataviin saattamisesta esimerkiksi näyttämällä niitä yleisölle. Tekijänoikeuslain 3 §:n mukaan teosta, tässä tapauksessa Keskon logoja, ei saa saattaa yleisön saataviin loukkaavassa muodossa tai yhteydessä. Teoksen muuntelu edellyttää lähtökohtaisesti oikeudenhaltijan suostumusta.

Hakija on vedonnut lausuntopyynnössään sitaatiooikeuteen sekä satiiriin Keskon logojen käytön oikeuttamiseksi kotisivuillaan. Hakija on käyttänyt kotisivuillaan Keskon logoja ilman, että käyttö on asiallisesti perusteltavissa. Lisäksi logoja on käytetty loukkaavassa ja hyvän tavan vastaisessa käyttöyhteydessä. Hakija on myös muuttanut Plussa-logoa ilman Keskon lupaa. Nähdäksemme Keskon logojen käytössä ei ole ollut kyse logojen parodioinnista, vaan luvattomasta muuntelusta ja luvattomasta käyttämisestä loukkaavissa käyttöyhteyksissä.

Hakija on tallentanut Keskon logot ja saattanut ne yleisön saataviin kotisivuilla ilman Keskon lupaa. Keskon logot on saatettu yleisön saataviin loukkaavassa ja hyvän tavan vastaisessa yhteydessä. Keskon logojen käytössä ei ole ollut kyse sellaisesta teoslainauksesta saati teosten parodioinnista, joka olisi sallittua oikeudenhaltijan lupaa kysymättä.

Keskolla on ollut oikeus tekijänoikeuteensa vedoten pyytää hakijaa poistamaan Keskon logot hakijan kotisivuilta.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

Tekijänoikeuslain 55 §:n mukaan tekijänoikeusneuvosto antaa lausuntoja tekijänoikeuslain soveltamisesta. Näiden lausuntojen luonne ei ole sitova. Tekijänoikeusneuvosto ei anna lausuntoja muiden lakien soveltamisesta.

Tekijänoikeudesta

Tekijänoikeuslain (TekijäL, 404/1961) 1 §:n mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen. Säännös sisältää esimerkkiluettelon suojattavista teostyypeistä. Tekijänoikeussuojaa saavat esimerkiksi kaunokirjalliset ja kuvataiteen teokset.

Tekijänoikeudessa teoksella tarkoitetaan luonnollisen henkilön henkisen luomistyön tulosta. Teokselta edellytetään, että sitä voidaan pitää tekijänsä itsenäisen luovan työn omaperäisenä tuloksena. Tällöin se niin sanotusti ylittää teoskynnyksen eli saavuttaa teostason. Suojan edellytyksenä ei ole muita erityisiä vaatimuksia. Ratkaisu teoskynnyksen ylittymisestä tehdään tapauskohtaisella harkinnalla. Tavanomaisena arviointikriteerinä on pidetty sitä, voisiko kukaan muu samaan työhön ryhtyessään päätyä samanlaiseen lopputulokseen.

Tekijän taloudellisista oikeuksista säädetään TekijäL 2 §:ssä. TekijäL 2 § 1 momentin mukaan tekijänoikeus tuottaa, TekijäL 2 luvussa säädetyn rajoituksen, yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin, muuttamattomana tai muutettuna, käännöksenä tai muunnelmana, toisessa kirjallisuus- tai taidelajissa taikka toista tekotapaa käyttäen.

TekijäL 2 § 2 momentin mukaan kappaleen valmistamisena pidetään sen valmistamista kokonaan tai osittain, suoraan tai välillisesti, tilapäisesti tai pysyvästi sekä millä keinolla ja missä muodossa tahansa. Kappaleen valmistamisena pidetään myös teoksen siirtämistä laitteeseen, jolla se voidaan toisintaa.

Tekijällä on yksinomainen oikeus määrätä teoksen välittämisestä yleisölle esimerkiksi Internetissä (TekijäL 2 § 3 mom. 1 kohta).

Tekijän moraalisisista oikeuksista säädetään TekijäL 3 §:ssä. TekijäL 3 § 1 momentin mukaan tekijä on ilmoitettava hyvän tavan mukaisesti, kun teoksesta valmistetaan kappale tai teos kokonaan tai osittain saatetaan yleisön saataviin. Säännöksen 2 momentin mukaan teosta älköön muutettako tekijän kirjallista tai taiteellista arvoa tahi omalaatuisuutta loukkaavalla tavalla älköönkä sitä myöskään saatettako yleisön saataviin tekijää sanotuvin tavoin loukkaavassa muodossa tai yhteydessä.

TekijäL:ssa ei ole säädetty parodioista eli ivamukaelmista. Niitä on totuttu käsittelemään lain 4 § 2 momentin tarkoittamina itsenäisinä teoksina eli niin sanottuina vapaina muunnelmina.

TekijäL 4 § 2 momentin mukaan jos joku teosta vapaasti muuttaen on saanut aikaan uuden ja itsenäisen teoksen, ei hänen tekijänoikeutensa riipu tekijänoikeudesta alkuperäiseen teokseen. Uuteen itsenäiseen ja omaperäiseen teokseen kohdistuu oma tekijänoikeutensa.

TekijäL 22 §:n mukaan julkistetusta teoksesta on lupa hyvän tavan mukaisesti ottaa lainauksia tarkoituksen edellyttämässä laajuudessa. TekijäL 8 § 1 momentin mukaan teos katsotaan julkistetuksi, kun se luvallisesti on saatettu yleisön saataviin.

Siteerattaessa tekijän nimi ja lähde on mainittava siinä laajuudessa ja sillä tavoin kuin hyvä tapa vaatii. Teosta ei saa tekijän suostumuksetta muuttaa enempää kuin sallittu käyttäminen edellyttää. (TekijäL 11 § 2 mom.).

Tekijänoikeusneuvosto on lausunut logojen tekijänoikeussuojasta lausunnoissaan TN 2007:18, TN 2006:18, TN 2001:12, ja TN 2000:1. Yleisluonnehdintana ratkaisuisista voidaan todeta, että logon ei yleensä ole katsottu yltävän teostasoon. Viime kädessä kyse on kuitenkin tapauskohtaisesta arviosta.

Vastaukset lausuntopyynnössä esitettyihin kysymyksiin

Tekijänoikeusneuvostolta on kysytty, onko hakijalla velvollisuus poistaa Internet-sivuilta aineisto, johon on liitetty Keskon K-logo, K-citymarket-logo sekä muunneltuna Plussa-logo.

Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että ollakseen tekijänoikeudella suojattuja, lausuntopyynnössä tarkoitettujen logojen on ylitettävä teoskynnys eli yllettävä teostasoon. Niiden on oltava henkisen luomistyön itsenäisiä ja omaperäisiä tuloksia. Teoskynnyksen katsotaan yleensä ylittyvän, jos voidaan olettaa, ettei kukaan muu vastaavaan työhön ryhtyessään olisi päätenyt samanlaiseen lopputulokseen.

Tekijänoikeusneuvosto on arvioinut lausuntopyynnössä tarkoitettujen logojen teostasoa.

Tekijänoikeusneuvoston käsityksen mukaan K-logo, K-citymarket-logo ja K-plussa-logo ovat kirjalliselta ja visuaaliselta ilmaisumuodoltaan siinä määrin yksinkertaisia ja tavanomaisia, ettei niitä ole pidettävä itsenäisinä ja omaperäisinä teoksina.

Koska mainitut logot eivät ole TekijäL 1 §:ssä tarkoitettuja teoksia, niiden poistamiseen Internet-sivuilta ei ole tekijänoikeuslaista johtuvaa velvollisuutta.

Tekijänoikeusneuvosto ei toimivaltansa mukaisesti ole tarkastellut asiaa muun lainsäädännön kannalta.

Puheenjohtaja

Marcus Norrgård

Sihteeri

Marko Rajaniemi

Lausunto on käsitelty tekijänoikeusneuvoston täysistunnossa. Asian ratkaisemiseen ovat osallistuneet Marcus Norrgård (puheenjohtaja), Arto Alaspää, Martti Heikkilä, Ismo Huhtanen, Tuula Hämäläinen, Teemu Kalliala, Päivi Liedes, Kirsi-Marja Okkonen, Tytti Peltonen, Pekka Pulkkinen, Maria E. Rehbinder, Risto Ryti, Katariina Sorvari, Markku Uotila, Martti Virtanen ja Ahti Vänttinen.